

possit informare intellectum creatum, nec ipsi inherere, non potest illi uniri in ratione lumini, sed solum in ratione speciei & forma intelligibilis.

5. Quod vero per speciem Dei assistentiam non possit intellectus creatus reddi potens ad eliciendam visionem beatificam, sic ostenditur. Vel ex tali assistentia derivatur in intellectum creatum aliqua virtus intrinseca, vel nulla ei superadditur?

6. Objicies primò: D. Thomas in 4. dist. 49. quæst. 2. art. 7. sic ait: *Miraculosè fieri potest, ut aliquis intellectus, non habens nisi dispositiones via, elevetur ad videndum Deum per essentiam*: Sed lumen gloriae non est dispositio via, sed patria: Ergo censet intellectum posse sine illo divinam essentiam videre, sicut eam de facto vidit D. Paulus in raptu; cum enim tunc esset viator, intellectus ejus non fuit ad talem visionem elevatus per lumen gloriae, quod solis comprehensoribus conceditur.

7. Respondeo D. Thomam afferentem posse intellectum sine lumine gloriae Deum videre, de potentia absoluta, debere intelligi de lumine gloriae habitualiter communicato, non excludere tamen lumen gloriae per modum transiuntis concessum, sicut fuit in D. Paulo, quando in raptu vidit divinam essentiam. Unde idem S. Doctor 2. 2. quæst.

175. art. 3. ad 2. *Essentia divina videri ab intellectu creato non potest, nisi per lumen gloriae, quod duplificiter participari potest. Vno modo per modum formae immanantis, & sic beatos facit in patria, alio modo per modum cuiusdam passionis transiuntis, & hoc modo lumen illud fuit in Paulo, quando raptus fuit.*

10. Dices, D. Thomas loco in objectione adducto, ait *miraculosè fieri potest, ut aliquis intellectus, non habens nisi dispositiones via, elevetur ad videndum Deum per essentiam*: Sed lumen gloriae transiunter communicatum, non est dispositio via: Ergo juxta D. Thomam Deus videri potest, de potentia absoluta, sine lumine gloriae, sive permanenter sive transiunter communicato.

11. Respondeo quod licet lumen gloriae transiunter communicatum, non sit dispositio via positiva, hoc est exacta à statu viatoris, est tamen dispositio via permisiva, id est non incompossibilis cum statu viatoris; ad differentiam luminis permanenter sive transiunter communicato, quod cum statu puri viatoris incompatibile est.

12. Objicies secundò: Idem Doctor Angelicus 1. p. quæst. 105. art. 2. sic ait: *Erroneum est dicere, Deum non posse facere per seipsum omnes determinatos effectus qui sunt per quamcumque causam creatam*: Sed Deus medio lumine gloriae facit quod intellectus creatus eliciat beatificam visionem: Ergo id poterit præstatre per seipsum, & gerere vices luminis gloriae, sicut gerit vices speciei intelligibilis.

13. Respondeo D. Thomam debere intelligi de effectibus causæ creatæ, purè efficientis, non autem quando involvit genus causæ formalis; unde cum lumen gloriae, non solum in genere causæ efficientis, sed etiam formalis, concurrat ad visionem beatificam, Deus non potest facere quod intellectus eliciat visionem sine illo; sicut non potest efficere quod homo intelligat sine intellectu, aut vivat sine anima. Non potest etiam essentia divina gerere vices luminis gloriae, sicut gerit vices speciei impressæ, ob rationem discri-minis supra assignatam, impugnando primum modum dicendi Adversariorum.

14. Objicies tertio: Ex duobus trahentibus nam, quilibet seorsim sumptus est impotens & impropor-

improportionatus ad talem traditionem, & fit potens & proportionatus per solum concursum simultaneum alterius, absque intrinseca sui mutatione: Ergo similiter intellectus creatus poterit fieri potens ad eliciendam visionem beatificam, absque intrinseca sui mutatione, & luminis gloriae infusione, per hoc quod Deus specialiter illi assistat, & cum eo simul concurrat.

14. Respondeo, concessò Antecedenti, negando consequentiam, & paritatem, ob duplicitatem rationem discriminis. Prima est, quia in duabus trahentibus navim, impotentia & improportionatio ad talem traditionem, provenit solum ex excessu intensivo effectus, unde per multiplicationem virtutis aut concursus ejusdem speciei, potest fieri perfecta proportio: improportionatio vero quæ est inter intellectum creatum & visionem beatificam, provenit ex eo quod talis operatio est ordinis altioris & divini; & unde talis improportionatio non potest vinci, nisi per additionem formæ ordinis divini & supernaturalis, nimirum luminis gloriae, permanenter, vel saltanter transiunter, communicati. Secunda disparitas est, quia duo trahentes navim, sunt causa partiales traditionis: intellectus vero, & lumen gloriae, non concurrent ad visionem beatificam, ut causa partiales; nam ut ait S. Thomas 3. contra Gent. cap. 53. nulla potentia creata potest fieri potens & proportionata, nisi per aliquis novæ formæ adaptionem; sicut diaphanum non potest illuminare, nisi fiat lucidum actu, per formam lucis receptam in ipso de novo.

15. Objicies quartò: Datur in Deo perfectissimum & absolutissimum dominium in omnes creature: Ergo & in creaturis perfecta subiectio, & potentia obedientialis ad efficiendum omne id quod Deus voluerit, subindeque ut intellectus elicit visionem beatificam, sine lumine gloriae. Unde D. Thomas in 4. dist. 8. quæst. 2. art. 3. ad 4. *Sicut creatura inest potentia obedientie, ut in ea fiat quidquid creator disposuerit; ita etiam ut eā media fiat, quæ est ratio instrumenti. Quibus verbis videtur admittere non solum potentiam obedientialem passivam, ad recipiendum quidquid Deus voluerit, sed etiam activam, ad cooperandum illi in omnibus quæ voluerit.*

16. Respondeo, concessò Antecedente, negando consequentiam; ratio enim pleni & perfecti dominij in Deo, exigit quidem quod Deus possit uti creaturis ad libitum, non tamen quod possit mediis illis supernaturales effectus vel operations producere, absque illarum elevatione & immutatione, per receptionem aliquis formæ vel qualitatæ supernaturalis; quia hoc implicat contradictionem, ut ex supra dictis constat. Sicut ergo divini dominij plena potentia, non requirit ut creatura agat sine actione, possit sine potentia cognoscere sine intellectu; ita non postulat ut effectus supernaturales sine virtute supernaturali producantur, nec per consequens ut intellectus visionem beatificam eliciat sine lumine gloriae. Unde ad locum D. Thomae in objectione adductum, dicendum est, illum verbis illis solum declarare voluisse, in qualibet creatura esse virtutem obedientialem passivam, ad recipiendum virtutem à Deo, per quam instrumentaliter illi cooperetur ad effectus supernaturales & miraculosos; non vero quod sit in creatura potentia obedientialis proximè activa, & quæ nullam requirat virtutem superadditam, sed solum concursum Dei simultaneum, ut Adversarij contendunt.

17. Dices, si non detur in intellectu creato potentia obedientialis activa ad videndum Deum, non influet activè, sed se habebit merè passivè, I. Pars.

ad visionem beatificam, sicut aqua se habet ad calefactionem. Sed negatur sequela & paritas, calor enim in aqua nullam supponit virtutem, etiam radicalem, ad calefaciendum, lumen vero gloriae supponit in intellectu creato virtutem radicalem & remotam ad videndum Deum.

CAPUT IV.

De inaequalitate visionis beatae.

1. Certeum est, Beatorum unum alio perfectius Deum videre; ad justum enim remuneratorem spectat, ut pro inaequalibus meritis inaequalia præmia concedantur: Sed hic in via inaequalia sunt justorum merita: Ergo & in patria inaequalia pariter sunt vel erunt eorum præmia. Unde Joann. 14. dicitur: *In domo Patris mei mansiones multæ sunt. Et 1. Corinth. 15. Stella differt à stella in claretate*, ubi loquitur Apostolus de inaequali gloria corporum in resurrectione, quæ cum à gloria essentiali profluat, hæc debet esse inaequalis, sicut & illa. Demum Florentinum in decreto de Puigat. definit, *Beatos intueri Deum sicuti est, pro meritorum tamen diversitate, alium alio perfectius*. Difficultas ergo est & controversia inter Theologos, unde oriatur inaequalitas illa quæ in visione beatifica reperitur, an à solo lumine gloriae, vel etiam à naturali perfectione intellectus creati; ita ut intellectus perspicacior, cum æquali lumine gloriae, clarius videat divinam essentiam, quam minus perspicax.

2. Communior & probabilior sententia, inaequalitatem visionis, in solum luminis gloriae inaequalitatem, censet esse reducendam. Ratio est, quia inaequalitas visionis beatifica reduci debet in virtutem proximam & immediatam, non autem in radicalem & remotam; nam ista non agit nisi juxta proportionem virtutis proxime, & ut per illam elevata: Sed lumen gloriae est virtus proximè & immediatè influens in visionem beatificam, intellectus vero in eam influit radicaliter tantum & remotè, & ut elevatus per lumen gloriae, ut constat ex dictis capite præcedenti: Ergo inaequalitas visionis beatæ, in lumen gloriae, non vero in perfectionem & perspicaciam naturalem intellectus creati, reducenda est. Unde D. Thomas hic art. 6. ad 3. ait quod diversitas videndi Deum erit per diversam facultatem intellectus, non quidem naturalem, sed gloriosam.

3. Confirmatur primò: Inaequalitas visionis beatæ provenit ex eo quod divina essentia magis vel minus perfectè uniatur intellectui creato in ratione speciei intelligibilis: Sed quod essentia divina, in ratione formæ & speciei intelligibilis, magis vel minus perfectè uniatur intellectui creato, provenit ex majori vel minori intentione luminis gloriae; cum illud sit ultima dispositio ad talem unionem, ut docet D. Thomas hic art. 5. non vero ex majori vel minori perfectione naturali intellectus creati: Ergo inaequalitas visionis beatæ provenit ex majori vel minori intentione luminis gloriae, non vero ex majori vel minori perfectione intellectus. Alioquin daretur aliquis gradus beatitudinis, qui non corresponderet gratia, sed naturæ; major enim activitas & perspicacia intellectus creati, cum sit aliquid ordinis naturalis, est beneficium naturæ, non gratia, & à Deo ut creatore, non vero ut glorificatore procedens,

C 3 dens,

dens. Nec obest quod S.Thomas 3.p. qu. 10. art.4.
ad 2. dicat *gradus visionis divinae magis attendi se-
cundum ordinem gratiae, quam secundum ordinem
naturae*. Nam *ly magis* non sumitur comparativè,
sed exclusivè, ita ut idem significet ac *potius*. Si-
cuit cùm Paulus dicit de Moysè, *magis eligens affli-
gi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere
fucunditatem*.

4. Objicies : Quando duæ causæ concurrunt ad eundem effectum, ille crescit in perfectione, quando aliqua illarum crescit in virtute & activitate ; sic quia potentia visiva , & species objecti visibilis , concurrunt ad visionem corpoream , si augeatur virtus & perspicacia potentiarum , vel si in ea ponatur species objecti perfectior , elicetur visio magis perfecta : Sed ad visionem beatam non solum lumen gloriae , sed etiam intellectus creatus efficienter concurrit , cum ad eam non se habeat merè passivè : Ergo sicut intensius lumen , ita & perfectior ac perspicacior intellectus , perfectio rem elicit visionem.

5. Instrumentum dupliciter dicitur : uno modo propriè , quando scilicet aliquid ita ab altero moveatur , quod non confertur ei à movente aliquod principium talis motus , sicut serra movetur à Carpentario , & tale instrumentum est expers libertatis . Alio modo dicitur instrumentum magis communiter quidquid est movens ab alio motum , sive sit in eo principium sui motus , sive non .

5. Respondeo Majorem esse veram , quando causa perfectior influit per se ut perfectior , vel ut habet virtutem proximam & immediatam , in effectum ; secus autem quando concurrit tantum secundum virtutem radicalem , & major ejus perfectio materialiter se habet & per accidens , ut contingit in proposito , cum intellectus creatus concurrat ad visionem beatam , non secundum suam aptitudinem naturalem , sed secundum obedientiam quam habet ut eleveretur per lumen gloriae , quae est æqualis in omnibus intellectibus creatis . Ex quo patet disparitas ad exemplum adductum , nam potentia visiva , & species , proxime & immediate influunt in visionem corpoream , & habent vim proximam ad agendum , saltem partiale & incompletam : intellectus autem creatus solum radicaliter concurrit ad visionem beatam , nec confert seorsim activitatem & virtutem proximam ad agendum , sed suam quam habet , subjicit lumini gloriae , ut elevabilem ab ipso , sicque redditur una tantum virtus proportionata & proxima ad visionem .

8. Ex dictis colligitur , visiones bearas Angelorum & hominum esse ejusdem speciei : Nam illarum diversitas oritur à sola diversitate luminis gloriae , ut ostensum est : Sed omnia lumina gloriae sunt ejusdem speciei , cum respiciant idem objectum formale , scilicet Deum , cognoscibilem ut est in se , & eodem essentialiter modo tendant in ipsum , scilicet clare & finite , Ergo & omnes visiones beatificæ Angelorum & hominum . Neque obest quod tales visiones , non solum à lumine gloriae , sed etiam ab intellectu angelico & humano , qui essentialiter & specie inter se distinguuntur , procedant . Non enim procedunt ab illis , ratione virtutis naturalis , sed potentia obedientialis , radicalis & remotæ , in quo intellectus angelicus & humanus specie inter se convenient .

CAPUT V.

De objecto visionis beatifice.

6. Dices , si hoc ita sit , intellectus creatus erit purum instrumentum in visione beata , cum non agat nisi ut elevatus per lumen gloriae , sicut instrumentum non agit nisi ut elevatum à causa principali .

1. **D**ico primò , Beati de facto vident divinam essentiam , Trinitatem personarum , & omnia attributa ; imò repugnat videri divinam essentiam , non visis attributis , & personis .

7. Sed nego sequelam: primò quia causa instrumentalis ita movet ab aliquo agente extrinseco, ut tamen seipsam à principio intrinseco non moveat, ut constat in serra, malleo, penicillo, & aliis instrumentis artificialibus: intellectus verò creatus, non ita movetur à Deo ad visionem beatificam, quod seipsum à principio intrinseco non moveat; cùm in ea vitaliter operetur, & vivat vi-
rà æternâ, & de ratione causæ vitalis, & vitali-
ter operantis sit, quod se moveat ab intrinseco, ut docent Philosophi in libris de anima. Secundò, quia de ratione instrumenti propriè sumpti est ut elevetur extra latitudinem sui objecti adæquati, ut constat in aqua baptismali, quæ elevatur ad

Prima pars hujus assertionis constat ex Floren-
tino in litteris unionis, ubi dicitur quod *Deus unus & trinus videtur à beatis*, & ex illo 1. Joan. 3. *Cum apparverit similes ei erimus*, quia videbimus *enm sicuti est*: Sed Deus est in se unus, & trinus; omnipotens, justus, misericors &c. Ergo ut talis videtur à beatis. Ratio etiam suffragatur, cum enim visio beata sit merces fidei nostræ, per eam clarè cognoscimus in patria quæ nobis hîc in via per fidem obscurè revelantur: Sed per fidem nobis obscurè hîc revelantur quæ spectant ad Dei natu-
ram, ejusque attributa, & personas: Ergo illa per speciem & claram visionem nobis manifestan-
tur in patria.

producendam gratiam, quæ est extra latitudinem objecti adæquati cuiuscumque agentis creati: intellectus vero creatus, licet in visione beatifica elevetur extra latitudinem sui objecti proportionati & connaturalis, non elevatur tamen extra latitudinem sui objecti adæquati & specificativi, ut cap. 1. concl. 2. declaravimus. Tertiò, instrumentum propriè sumptum, neque habet virtutem proximam, neque radicalem, ad effectum causæ prin-

2. Secunda pars, quam Scotus, & ejus Discipuli, nec non aliqui ex recentioribus negant, probatur ex triplicidote seu prærogativa visionis beatificæ, quæ est cognitio quidditativa, intuitiva, & beatificativa: In primis enim implicat videri aliquid quidditativè, secundùm quod est in se, non vialis prædicatis quæ illi quidditativè competent, prout est in se: At de quidditate divinæ essentiæ, prout in se, sunt attributa, & relationes,

ut de attributis constat ex dictis supra cap. 4. & de relationibus ostendemus in Tract. de Trinit. cap. 4. §. 2. Ergo repugnat divinam essentiam quidditatem prout est in se videri, non visis attributis & relationibus.

3. Idem colligitur ex ratione intuitionis, cognitio enim intuitiva per hoc differt ab abstractiva, quod hæc apprehendit objectum proportionaliter ad captum intellectus, illa autem videt & intutetur objectum ut est in se à parte rei : Ergo cùm Deus sit in se unus & trinus, & includat in se essentiam, attributa, & relationes, repugnat illum videri & intuitivè cognosci, non visis relationibus & attributis. Addo quod cognitio intuitiva non terminatur ad solam naturam & quiditatē objecti, sed fertur in rem, ut est in se subsistens & existens à parte rei ; unde cùm natura divina subsistat & existat in tribus personis, repugnat illam videri seu intuitivè cognosci sine illis.

4. Eadem repugnantia demonstratur ex tertia prærogativa, nam cognitio beatificativa debet perfectè satiare & quietare appetitum beati, cùm beatitudo sit quies & satietas omnium desideriorum: Sed si visio beata attingeret solam essentiam divinam, nec se extenderet ad attributa & personas sanctissimæ Trinitatis, non perfectè satiaret nec quietaret intellectum beati: Ergo non esset cognitio perfectè beatificans. Major constat, Minor sic probatur. Cùm naturaliter desideremus, visâ essentiâ, videre ejus proprietates, & visâ naturâ subsistente, videre modum subsistentiæ ejus; attributa autem sint proprietates divinæ essentiæ, & relationes modi subsistentiæ ejus; si beatus videntio divinam essentiam, non videret aliquod ex ejus attributis, vel aliquam ex divinis relationibus, remaneret in eo desiderium videndi illud attributum, vel illam relationem: Ergo non esset ejus appetitus plenè satiatus & quietus.

5. Objicies primò : Essentia divina communicatur Filio per eternam generationem , non communicata paternitate : Ergo similiter potest visione beatifica videri , non visa paternitate. Antecedens est certum fidei certitudine. Consequentia vero inde probatur , quod tota ratio ob quam essentia in divinis communicetur Filio , non communicata paternitate , est virtualis eorum distinctio , quae proinde videtur sufficere , ut essentia videri possit , non visis relationibus & attributis.

6. Respondeo negando consequentiam, & ejus probationem, quod enim essentia divina communicari possit Filio, non communicata paternitate, non oritur præcisè ex eo quod virtualiter distinguitur ab illa (alias enim cùm non solum à relationibus, sed etiam ab attributis distinguitur virtualiter, communicari posset Filio, non communicatis attributis) sed ex eo insuper quod paternitas & filiatio opponuntur relativè in ratione communicabilium ; unde ad veritatem consequentis & paritatis esset opus quod etiam opponerentur relativè in ratione visibilium, quod tamen apertè falso est, alias enim Pater & Filius nunquam videri possent simil per eandem visionem.

7. Addo quod, licet essentia & paternitas distinguuntur virtualiter, in ratione communicabilium, non tamen in ratione visibilium; quia in visione beatifica essentia divina gerit vices speciei intelligibilis, non solum respectu sui, sed etiam respectu attributorum, & relationum, absque ullo virtuali discrimine.

8. Objicies secundò: Objectum primarium po-

test videri sine secundatio : Sed essentia divina est
objectum primarium visionis beatificæ , attributa
vero & relationes pertinent tantum ad objectum
secundarium : Ergo potest videri divina essentia ,
non visis relationibus & attributis.

9. Respondeo primò, distinguendo Majorem:
Objectum primarium potest videri sine secunda-
rio, quando non habet necessariam connexionem
cum illo, concedo. Si sint inter se connexa, &
unum transcendentaliter includatur in alio, nege.
Unde cum essentia divina sit necessariò connexa
cum relationibus & attributis, & in illis intimè
includatur, quamvis detur quod attributa & rela-
tiones pertineant ad objectum secundarium visio-
nis beatæ, inde tamen non sequitur, divinam
essentiam posse videri sine illis.

10. Respondeo secundò , negando Minorem ,
relationes enim & attributa non sunt propriè ob-
jecta secundaria visionis beatificæ , sed modi essen-
tiales objecti primarij & specificativi , sine quibus
nullud videri nequit ; sicut sensibile proprium non
potest videri sine communi : v. g. color sine exten-
sione & figura ; ex quo inferunt plures Theologi
in tractatu de Eucharistia , corpus Christi in ea
videri non posse , quia licet sit lucidum & colora-
tum , caret tamen figura & extensione locali .

11. Dico secundò, Beatos videre aliqua Dei
secreta. Ita colligitur ex D.Bernardo lib.5.de con-
sider. cap.4. ubi loquens de gloria beatorum , sub-
dit : *Quidni ibi videantur cor Dei ? Quidni ibi pro-
petur que sit voluntas Dei bona , beneplacens , &
perfecta ? Patent viscera misericordia , patent cogi-
tationes pacis , divitiae salutis , mysteria bona volum-
atis.*

12. Ratio etiam id suadet, ut enim infra dicimus, beati vident ea quæ pertinent ad proprium statum, inter quæ sunt aliqua Dei decreta, illa præcipue quæ spectant ad eorum prædestinationem & salutem. Non vident tamen omnia, alioquin omnia objecta à Deo liberè volita, omniaque futura, ab illis cognoscerentur, quod dici nequit, et constat de ultimo die judicij, de quo dicitur Matth. 24. & Marci 13. *De ultimo die judicij nemo sit, neque Angelii in cœlo.*

13. Si autem quæras, quomodo illa cognoscen-

15. Et autem quafas , quomodo illa cognoscantur à Beatis ? Respondeo aliqua cognosci ab illis in Verbo , & per lumen gloriae , quod eminenter continet lumen propheticum , quo decreta Dei bera & futura contingentia revealantur Alia vero

ognosci extra Verbum , per revelationem Dei
immediatam, aut mediatam ; Deus enim immedia-
te per seipsum illuminat Angelos superiores , in-
teriores verò mediantibus superioribus , ut ostendemus in Tractatu de Angelis.

14. Dico tertio, beatos videre creaturas possibles in essentia divina tanquam in causa & meo prius cognito. Cognitio enim beatorum est exemplata à cognitione quā Deus seipsum cognoscit, & illius imitatio & participatio: Sed Deus cognoscendo seipsum, cognoscit creaturas possibles in sua essentia tanquam in causa, ut tractatum sequenti ostendemus: Ergo similiter beati videntes essentiam divinam, in ea tanquam in causa eas cognoscunt. Et idem cum proportione de creaturis existentibus & futuris dicendum est, eas nimis cognosci à beatis in essentia divina, non nuda sumpta, sed ut per liberum Dei decretum determinata. Unde Augustinus lib. 13. confess. cap. 15. ait Angelos videre faciem Dei semper, & ibi legere uidquid velit aeterna voluntas ejus. Quo aperte significatur, creaturas, etiam ut existentes, vel